

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ, РЕДАГУВАННЯ, ОСНОВ
ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Башманівський В. І.

Чорна С. А.

Навчаємось основ журналістики

Житомир – 2018

УДК 070(075.8)

Б 33

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 16 від 25.06.2018 р.)

Рецензенти:

Мітчук О. А. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри соціальних комунікацій ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка С. Дем'янчука»;

Навальна М. І. – доктор філологічних наук, професор. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»;

Свінціцька О. І. – кандидат філософських наук, доцент кафедри видавничої справи, редагування, основ журналістики та філології. ДВНЗ «Житомирський державний університет імені Івана Франка».

Башманівський В. І. Навчаємось основ журналістики: навч.-метод. посіб. / В. І. Башманівський, С. А. Чорна. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. – 160 с.

У пропонованому посібнику подано короткий зміст лекційного блоку; плани практичних занять із вступу до журналістського фаху; плани практичних і лабораторних занять із практикуму з комп'ютерного діловодства та стенографії; методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів, що містять поради для підготовки журналістських матеріалів, редакторської правки текстів, орієнтовні питання до екзамену, тематику рефератів, термінологічний словник.

Для тих, кого цікавить журналістика.

© В. І. Башманівський, С. А. Чорна, 2018

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Короткий зміст лекцій із «Вступу до журналістського фаху».....	9
Тема 1. Історія журналістики.....	9
Тема 2. Історія реклами та PR.....	9
Тема 3. Історія видавничої справи та редагування.....	11
Тема 4. Журналістика в системі навчальної та практичної діяльності.....	13
Тема 5. Журналістський матеріал як твір.....	14
Тема 6. Стильова палітра сучасних медіа.....	15
Тема 7. Творчий процес у рекламі: теоретичні та прикладні аспекти.....	15
Тема 8. Становлення та застосування PR у сучасних засобах масової комунікації.....	16
Тема 9. Нормативна база редагування.....	16
Тема 10. Особливості редагування журналістських матеріалів.....	17
Тема 11. Технологія редагування.....	18
Практичні заняття зі «Вступу до журналістського фаху».....	19
Тема 1. Історія світової журналістики.....	19
Тема 2. Історія української журналістики.....	20
Тема 3. Протореклама як початковий етап розвитку рекламної комунікації.....	22
Тема 4. Розвиток реклами та PR у незалежній Україні.....	23
Тема 5. Історія видавничої справи та редагування.....	24
Тема 6. Українська видавнича справа в загальноєвропейському просторі.....	25
Тема 7. Загальні та спеціальні функції журналістики.....	26
Тема 8. Стилї журналістського мовлення.....	27
Тема 9. Жанри журналістики.....	28
Тема 10. Інтерв'ю. Методика підготовки та проведення...	29
Тема 11. Репортаж. Методика підготовки та проведення...	30
Тема 12. Журналістське розслідування. Методика підготовки та проведення.....	31
Тема 13. Проблемна стаття. Методика підготовки та написання.....	31
Тема 14. Нарис. Методика підготовки та написання.....	32

Тема 15. Реклама як особливий тип комунікації.....	33
Тема 16. Напрями та форми діяльності PR у новітніх медіа.....	34
Тема 17. Українська видавнича справа в загальноєвропейському просторі.....	35
Тема 18. Видавнича продукція в новітньому комунікативному просторі.....	36
Тема 19. Поняття редакційної норми. Загальні норми.....	36
Тема 20. Конкретні норми.....	37
Тема 21. Літературне редагування. Помилки та їх види.....	38
Тема 22. Коректурні знаки.....	38
Практичні заняття з курсу «Комп'ютерне діловодство та стенографія».....	40
Тема 1. Технологія та методика засвоєння «сліпого» 10-пальцевого методу друку.....	40
Тема 2. Засвоєння основного (середнього) ряду клавіатури.....	43
Тема 3. Засвоєння середнього ряду клавіатури.....	44
Тема 4. Засвоєння верхнього ряду клавіатури.....	46
Тема 5. Засвоєння нижнього ряду клавіатури.....	49
Тема 6. Виконання вправ на засвоєння великих букв. Друк зв'язного тексту. Оформлення тексту.....	53
Лабораторні заняття з курсу «Комп'ютерне діловодство та стенографія».....	61
Термінологічний словник.....	100
Контрольні завдання	144
Орієнтовні питання до екзамену.....	147
Рекомендована література.....	152
Інформаційні ресурси.....	157

Передмова

Навчально-методичний посібник «Навчаємось основ журналістики» зорієнтований на студентів першого курсу спеціальності 061 «Журналістика» і покликаний допомогти оволодіти теоретичними та практичними знаннями з основ журналістики, особливостями медіадіяльності та зрозуміти специфіку журналістських спеціалізацій.

Предметом курсу «Вступ до журналістського фаху» є ознайомлення студентів із основними проблемами, пов'язаними з розвитком сучасних медіа, сутністю і функціями журналістської, рекламної та PR-діяльності й видавничої справи, редакторськими, видавничими й коректорськими процесами та їх історією. «Вступ до журналістського фаху» сприяє виробленню в студентів не тільки уявлень про майбутню працю, а й оволодінню знань із суспільно-економічних, загальноосвітніх, фахових і прикладних дисциплін, що вивчаються в навчальному закладі.

Ознайомлення з особливостями журналістської праці неможливе без навчання студентів «сліпому десятипальцевому методу набору тексту», що значно підвищує швидкість роботи й суттєво економить час, надаючи можливість майбутнім журналістам сконцентруватися на змісті, а не на клавіатурі. У посібнику вказані основні правила та практичні завдання для навчання набору, що розкриваються при вивченні дисципліни «Практикум з комп'ютерного діловодства та стенографії».

«Вступ до журналістського фаху» як навчальний курс тісно пов'язаний з іншими дисциплінами, що допомагають

осмислювати набуті в різних галузях знання, формують необхідні вміння для майбутньої професійної діяльності: масовою комунікацією, теорією журналістики, культурою видання, регулюванням авторсько-видавничих відносин, редакторським практикумом, основами наукових досліджень, риторикою, теорією літератури, літературною критикою, текстологією, публіцистикою, комунікаційними технологіями, філософією, історією, соціологією, педагогікою, етикою, естетикою, мовознавством, психологією та ін.

Мета навчального курсу передбачає ознайомлення студентів із сутністю журналістської творчості, редакторської, коректорської та видавничої справи в їх співвідношенні та взаємозв'язку; підготовку до професійної діяльності.

Завдання курсу:

- розкрити сутність і функції журналістської, рекламної та PR-діяльності й видавничої справи;
- ознайомити студентів з історією вітчизняної журналістики, реклами та PR, видавничої справи;
- окреслити специфіку журналістської, рекламної та PR-діяльності в правовому та етичному аспектах;
- ознайомити із структурою, функціями, основними принципами написання журналістського твору;
- ознайомити студентів з елементарними основами редакторського аналізу;
- формувати в студентів компетентності щодо управління рекламною і PR діяльністю;

- розвинути навички творчої роботи;
- навчити швидкому та грамотному набору текстів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- особливості новітнього медіапроцесу;
- тезаурус, пов'язаний із специфікою журналістської праці;
- етапи розвитку реклами та PR;
- напрями та форми реалізації рекламної та PR-роботи;
- видо-типологічний склад і класифікацію видань;
- методологію підготовки творів різних жанрів журналістики;
- принципи та шляхи аналізу художніх творів;
- загальні та спеціальні функції журналістики;
- нормативну базу редагування;
- класифікацію помилок і методи редагування;
- основи друку текстів.

Уміти :

- аналізувати журналістські матеріали різних родів і жанрів;
- готувати матеріали різних жанрів журналістики;
- уважно читати й здійснювати правку авторських текстів;
- здійснювати правку помилок і розумітися на методах редагування;
- організовувати плідну співпрацю з авторами;

- давати реалістичну оцінку авторським текстам;
- швидко та грамотно набирати тексти;
- підвищувати професійні якості та самоосвіту.

Рекомендована література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX – перша третина XX ст.). – Л.: Світ, 2003. – 612 с.
3. Галлер М. Репортаж: Навчальний посібник / Пер. з нім. В. Климченко, В. Олійник; За заг. ред. В. Ф. Іванова. – К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2011. – 348 с.
4. Глушко О. К. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика: Навчальний посібник / О. К. Глушко. – К.: Рістей, 2008. – 144 с.
5. Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту: Підручник / О. Я. Гоян. – К.: Веселка, 2004. – 222 с.
6. Гуревич С. М. Номер газети. Учебное пособие / С. М. Гуревич. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 191 с.
7. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід / Упор. А. Лазарева. – К., 2002. – 80 с.
8. Журналісти стріляють не кулями / Упорядник О. М. Клубань. – К.: Прес-КІТ, 2012. – 200 с.
9. Іванченко Р. Г. Літературне редагування / Р. Г. Іванченко: Посібник. – К.: Вища школа, 1983. – 248 с.
10. Іванов В. Ф. Практична медіаосвіта: авторські уроки / В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк. – К.: Академія української преси, 2013. – 447 с.

11. Історія української преси. Хрестоматія / Упорядник, автор історико-біографічного нарису та приміток О. Г. Мукомела. – К.: Наша культура і наука, 2001. – 352 с.
12. Кузнєцова О. Д. Засоби масової комунікації: Посібник / О. Д. Кузнєцова. – Львів: ПАІС, 2005. – 200 с.
13. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики: Підручник / В. В. Лизанчук. – К.: Знання, 2006. – 628 с.
14. Марі-Шаппе Ж. Інфографія у пресі: Посібник Центру підготовки та вдосконалення журналістів / Ж. Марі-Шаппе. – Париж – К.: Вид. центр «Софія-пресс», 2016. – 101 с.
15. Михайлин І. Л. Основи журналістики: Підручник / І. Л. Михайлин. – К.: ЦУЛ, 2002. – 284 с.
16. Михайлин І. Л. Історія української журналістики ХІХ ст.: Підручник / І. Л. Михайлин. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 720 с.
17. Мурікан Ж. Журналістське розслідування: Посібник Центру підготовки та вдосконалення журналістів / Ж. Мурікан. – К.: Вид. центр «Софія-пресс», 2016. – 74 с.
18. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. передмови М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 536 с.
19. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи: Навчальний посібник / З. В. Партико. – Л.: Афіша, 2001. – 416 с.
20. Поліграфія та видавнича справа. Російсько-український тлумачний словник. – Л.: Афіша, 2002. – 456 с.

21. Почепцов Г. Сенси війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах / Г. Почепцов. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2016. – 316 с.
22. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни / Г. Почепцов. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2016. – 214 с.
23. Правові основи діяльності засобів масової інформації в Україні / Упоряд.: А. В. Карташов та ін. – Ж.: Житомирський обласний центр молодіжних ініціатив, 2013. – 104 с.
24. Різун В. В. Літературне редагування / В. В. Різун. – К.: Либідь, 1996. – 240 с.
25. Романюк М. М. Історія української преси: проблеми періодизації / М. М. Романюк // Збірник праць науково-дослідницького центру періодики. – Л.: 1994. – Вип. 1. – С. 6-14.
26. Сава В. І. Основи техніки творення книги: Навчальний посібник / В. І. Сава. – Л.: Каменяр, 2000. – 136 с.
27. Слісаренко І. Ю. Паблік рилейшинз у системі комунікації та управління: Навчальний посібник / І. Ю. Слісаренко. – К.: МАУП, 2001. – 104 с.
28. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород: Закарпаття, 2007. – 224 с.
29. Словник професійних термінів і жаргонізмів журналіста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: journ-port.ru/publ/144-1-0-495
30. Словник рекламних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.liderm.com.ua/ua/170/slovnyk_terminiv.html

31. Тимошик М. С. Видавнича справа та редагування: Курс лекцій. У 2-х частинах. – Ч. 1. / М. С. Тимошик. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002.

32. Тимошик М. С. Історія видавничої справи: Підручник / М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 496 с.

33. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця: Практичний посібник. – Третє вид., виправлене / М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2010. – 560 с.

34. Тимошик М. С. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання: практичний посібник / М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2012. – 384 с.

35. Трухімович С. Реклама: конспекти копірайтера / С. Трухімович. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2016. – 152 с.

36. Феллер М. Д. Довідник редактора / М. Д. Феллер, І. С. Квітко, Н. Г. Шевченко. – Х.: Ред.-вид. відділ Кн. палати, 1972. – 408 с.

37. Шаблій І. В. Технологія друкарських процесів / І. В. Шаблій.. – Л.: Оріяна-Нова, 2003. – 208 с.

38. Ширман Р. Н. Телевізійна режисура. Майстер-клас / Р. Н. Ширман. – К.: ЗАТ «Телерадіокур'єр», 2004. – 200 с.

Інформаційні ресурси

(в електронному режимі доступу)

Електронна бібліотека Інституту журналістики:
journalib.univ.kiev.ua

Проект WORDS.UA. – українська ком'ютерна терміносистема, можливість знаходження українських відповідників сучасним термінам.

Словники України (<http://www.webber.net.ua/NEWDICT>) – делм-версія повномасштабного українського електронного словника, записаного на компакт-диск (152 тис. слів).

Журналістика. Навчальні матеріали онлайн
pidruchniki.com/zhurnalistika/

Журнал «Книжник-ревію» (<http://review.kiev.ua/archiv/shtm>) – новинки українського книжкового ринку.

Академ-Прес (<http://www.academpres.kiev.ua>) – ресурс для науковця, учителя-словесника, студента, учня-читача.

Інтернет-книгарні

Amazon (<http://www.book-courier.com.ua>).

Книгарня Online (<http://www.book-courier.com.ua>) – ділова і навчальна література українських видавництв.

libfree.com/zhurnalstika/

Журналістика. Підручники для студентів онлайн
stud.com.ua/zhurnalistika/

Электронные книги и учебники на тему: «Журналистика»

www.knigafund.ru

Навчально-методичне видання

Башманівський Валерій Іванович
Чорна Світлана Аркадіївна

Навчаємось основ журналістики
Навчально-методичний посібник

Надруковано з оригінал-макету автора

Підписано до друку 25.05.2017. Формат 60x90/16. Ум.друк арк. 9,9.

Обл.вид. арк. 6,9

Гарнітура Time New Roman.

ЖТ № 10 від 07.12.04 р.

м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua